

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล

(Individual Study)

ชื่อบทความ หลักนิติธรรมภายใต้บริบทธุรกิจประกันวินาศภัย : ศึกษากรณี
การคุ้มครองสิทธิของผู้เอาประกันภัยหรือประชาชนที่ได้รับผลกระทบจาก
คำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันวินาศภัย

จัดทำโดย นางนवलพรรณ ล่ำซำ

รหัส 590413

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ 4
วิทยาลัยรัฐธรรมนุญ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

เรื่อง หลักนิติธรรมภายใต้บริบทธุรกิจประกันวินาศภัย : ศึกษากรณีการคุ้มครอง
สิทธิของผู้เอาประกันหรือประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาต
ประกอบธุรกิจประกันวินาศภัย

นางนวลพรรณ ล่ำซำ¹

บทคัดย่อ

บทคัดย่อหรือสาระสังเขป

บทความนี้เป็นการนำเสนอหลักนิติธรรมอันเป็นหลักการปกครองโดยกฎหมาย ซึ่งรัฐบาลหรือฝ่ายปกครองจะต้องอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมาย หรือความเสมอภาคกันภายใต้กฎหมายเพื่อก่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อเอกชนแต่ละคนอันเป็นสมาชิกของรัฐ โดยรัฐต้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 3 วรรค 2 “การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐ ต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม”

มีการนำหลักนิติธรรมมาใช้บังคับกับธุรกิจประกันวินาศภัย ภายใต้หลักบรรษัทภิบาล (Corporate Governance) ทำให้การดำเนินธุรกิจต้องมีการปฏิบัติตามกฎหมาย หรือกำกับดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายของภาครัฐ (Compliance) โดยการเคารพกฎหมายของภาครัฐ ที่กำหนดขึ้นมาเพื่อควบคุมหรือกำกับดูแลการประกอบธุรกิจ เพื่อมิให้มีการเกิดการทุจริต หรือการกระทำผิดกฎหมายในรูปแบบต่างๆ อันเป็นเหตุให้บริษัทประกันวินาศภัยถูกเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจ ส่งผลให้ประชาชนหรือผู้เอาประกันไม่ได้รับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและส่งผลกระทบต่อภาคเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ดังนั้นภาครัฐมีมาตรการในการคุ้มครองสิทธิของผู้เอาประกันหรือประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการที่บริษัทถูกเพิกถอนใบอนุญาต มาตรการที่รัฐใช้มุ่งเน้นการควบคุมกำกับดูแลบริษัทประกันวินาศภัยในรูปแบบของการกำหนดนโยบายและกฎระเบียบ ส่วนภาคเอกชนหรือบริษัทประกันวินาศภัย ต้องมีแนวทางในการกำกับดูแลกิจการที่ดีตามหลักบรรษัทภิบาล ดำเนินธุรกิจด้วยความเป็นธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้ รับผิดชอบต่อสังคมและประชาชน อันก่อให้เกิดหลักธรรมาภิบาลในการประกอบธุรกิจภาคเอกชนต่อไป

คำสำคัญ : หลักนิติธรรม ประกันวินาศภัย บรรษัทภิบาล

¹ กรรมการผู้จัดการและประธานเจ้าหน้าที่บริหารบริษัท เมืองไทยประกันภัย จำกัด(มหาชน)

ความเป็นมาและสภาพปัญหา

ธุรกิจประกันวินาศภัยเป็นการดำเนินธุรกิจของภาคเอกชน อันมีวัตถุประสงค์เพื่อประกันภัย ความเสียหายที่สามารถประมาณราคาเป็นเงินได้ ผู้เอาประกันภัยจะได้รับค่าสินไหมทดแทนหากเกิดวินาศ ภัยขึ้นตามสัญญาจากผู้รับประกันภัย (บริษัทประกันภัย)แต่ไม่เกินความเสียหายที่แท้จริงภายในจำนวนเงิน ซึ่งได้เอาประกันภัยไว้² ในปี พ.ศ. 2559 บริษัทประกันวินาศภัยในประเทศไทยมีจำนวนทั้งสิ้น 62 บริษัท³ เนื่องจากลักษณะของธุรกิจประกันภัยเป็นกิจการค้าพาณิชย์ที่แสวงหากำไรจากการประกอบธุรกิจทำให้ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งการแสดงความเจตนาของคู่สัญญา แต่รัฐในมีหน้าที่ในการกำกับ ดูแลการประกอบกิจการดังกล่าวให้มีความเสมอภาคเท่าเทียมกันของคู่สัญญา และคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ของประชาชน หากการดำเนินกิจการของบริษัทประกันภัยจนเป็นเหตุให้ต้องปิดกิจการหรือหยุดการ ประกอบธุรกิจเป็นการชั่วคราว เนื่องจากมีการดำเนินการที่บกพร่อง มีพฤติกรรมในการบริหารงานไม่ โปร่งใส เช่น รายงานข้อมูลอันเป็นเท็จต่อนายทะเบียน จำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์สินของบริษัท ให้แก่ บุคคลภายนอกโดยมิชอบ หรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือกฎระเบียบของหน่วยงานของรัฐ เช่น ไม่ส่งงบ การเงิน ไม่มีระบบควบคุมกรรมธรรม์ประกันภัย ไม่บันทึกรายการรับประกันภัยตามระยะเวลาที่กฎหมาย กำหนด หรือมีการดำเนินการที่มีลักษณะอันอาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัยหรือ ประชาชน เช่น ขายประกันประเภทที่ตนไม่ได้รับใบอนุญาต ประวิงการจ่ายค่าสินไหมทดแทน อันนำมาซึ่ง การถูกเพิกถอนใบอนุญาตการประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง จะออก คำสั่งกระทรวงการคลัง เพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจถือว่าเป็นคำสั่งทางปกครองเพื่อให้บริษัทประกัน วินาศภัยหยุดประกอบกิจการ ซึ่งบริษัทจะถูกเจ้าหน้าที่ดำเนินคดีทางแพ่งและดำเนินคดีล้มละลาย อันมีผลทำ ให้เกิดกระบวนการคุ้มครองและช่วยเหลือเจ้าหน้าที่หรือผู้เอาประกันภัยได้ทันท่วงที โดยหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน ต่างมีบทบาทหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิของประชาชนหรือผู้เอาประกันภัย ที่แตกต่างกัน ซึ่งภาครัฐมุ่งเน้นการควบคุมกำกับดูแลโดยการกำหนดนโยบายและกฎระเบียบสำหรับบริษัทประกันวินาศ ภัย ส่วนภาคเอกชน มุ่งเน้นความร่วมมือ และการปฏิบัติตามกฎระเบียบของภาครัฐ โดยกำกับดูแลให้บริษัท กำหนดนโยบายเรื่องการกำกับดูแลกิจการที่ดีให้ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร โดยคำนึงผลประโยชน์ของ ผู้เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม

² จิตติ ดิงศรัทธี, 2539, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), หน้า 137

³ ทะเบียนบริษัทประกันวินาศภัย ณ วันที่ 31 มกราคม 2559 [Online], Available : [http://www.oic.or.th/downloads/Statistics/Non-Life/Chairman_\[2016,February 29 \]](http://www.oic.or.th/downloads/Statistics/Non-Life/Chairman_[2016,February 29]).

ทั้งนี้ ได้ปรากฏข้อมูลรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังได้เพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยไปแล้วทั้งสิ้นจำนวน 7 บริษัท โดยพิจารณาพื้นฐานจากการกระทำของบริษัทประกันวินาศภัยจากมูลเหตุดังต่อไปนี้ ดังนี้

1. ไม่ส่งงบการเงินตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด (คำสั่งกระทรวงการคลังที่ 576/2556 และ 954/2557)
2. ไม่มีระบบควบคุมกรรมธรรม์ประกันภัย(คำสั่งกระทรวงการคลังที่ 576/2556 และ 954/2557)
3. บริษัทดำรงเงินกองทุนไม่ครบถ้วนตามกฎหมาย (คำสั่งกระทรวงการคลังที่ 1472/2557)
4. ไม่บันทึกรายการการรับประกันภัยภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด (คำสั่งกระทรวงการคลังที่ 954/2557)
5. บริษัทประกันวินาศภัยยังคงค้างจ่ายเงินค่าสินไหมทดแทนเป็นจำนวนมากและประวิงการจ่ายค่าสินไหมทดแทนโดยไม่มีเหตุอันควร (คำสั่งกระทรวงการคลังที่ 709/2554)
6. บริษัทประกันวินาศภัยมีพฤติกรรมในการบริหารงานไม่โปร่งใส รายงานข้อมูลอันเป็นเท็จต่อนายทะเบียน จำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์สินของบริษัทให้แก่บุคคลภายนอกโดยมิชอบ (คำสั่งกระทรวงการคลังที่ 708/2554)
7. ไม่สามารถดำรงเงินกองทุนให้ครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนดได้ (คำสั่งกระทรวงการคลังที่ 380/2552 และ 954/2557)

จึงเห็นได้ว่าปัญหาจากการเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยดังกล่าวทำให้ประชาชนหรือผู้เอาประกันภัยของบริษัทเหล่านั้น ได้รับความเสียหายจากการเป็นคู่สัญญาในสัญญาประกันภัยต้องสูญเสียทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก อีกทั้งหน่วยงานของรัฐต้องเข้ามาช่วยเหลือเยียวยาความเสียหาย จากการที่บริษัทประกันวินาศภัยบริหารจัดการโดยขาดหลักนิติธรรม

หลักนิติธรรมคืออะไร : ความหมายและหลักการพื้นฐานของหลักนิติธรรม

ความหมายของหลักนิติธรรม (The Rule of Law) เป็นแนวคิดที่มีรากฐานมาจากระบบกฎหมายจารีตประเพณีแบบอังกฤษ (Common Law) โดยนักกฎหมายชาวอังกฤษชื่อ Albert Venn Dicey เป็นผู้นำคำนี้มาใช้ในระบบกฎหมายอังกฤษโดยอธิบายความหมายในแง่มุมที่สอดคล้องกับแนวคิดประชาธิปไตยและการปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ไตซี (Dicey) ให้ความหมายของหลักนิติ

ธรรมว่า “การปกครองโดยกฎหมายหรือกฎหมายเป็นสิ่งสูงสุดในรัฐ (Rule or supremacy of law) เป็นหลักรัฐธรรมนูญของอังกฤษที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร โดยสรุปความหมายของหลักนิติธรรมในทัศนะของ ไตซี (Dicey) ประกอบด้วยหลัก 3 ประการ ได้แก่ (1) บุคคลต้องไม่ถูกลงโทษหรือกระทำร้ายต่อร่างกายหรือทรัพย์สินของตน เว้นแต่ได้กระทำการอันเป็นการละเมิดกฎหมายซึ่งได้บัญญัติขึ้นโดยกระบวนการอันชอบธรรม (2) ไม่มีผู้ใดอยู่เหนือกฎหมายของแผ่นดินไม่ว่าบุคคลนั้นจะมีชาติกำเนิดหรือมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับใด ย่อมถูกบังคับโดยกฎหมายและโทษอย่างเดียวกัน หรือหลักความเสมอภาคทางกฎหมาย (3) รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายสูงสุดนั้น มาจากกฎหมายปกติธรรมดาที่ศาลยุติธรรมใช้ตัดสินคดีในชีวิตประจำวันทั้งคดีแพ่งและคดีอาญา⁴ แสดงให้เห็นว่าหลักนิติธรรมมีที่มาจากแนวความคิดที่ถือว่ากฎหมายเป็นเครื่องมือในการสร้างสังคมหรือการปกครองที่ดีถือว่าเป็นการปกครองโดยกฎหมาย ไม่มีบุคคลใดอยู่เหนือกฎหมาย

สำหรับในประเทศไทยความหมายของหลักนิติธรรมในวงวิชาการกฎหมายในประเทศไทย หลักนิติธรรม ตามความหมายทั่วไป โดยศาสตราจารย์ประยูร กาญจนดุล ให้ความหมายถึง หลักธรรมพื้นฐานเกี่ยวกับหน้าที่ของผู้ปกครองประเทศ ที่พึงยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและความเที่ยงธรรมในการปกครองบ้านเมือง หลักนิติธรรมไทยย่อมเป็นไปตามระบอบการปกครองของประเทศ⁵ ซึ่งความหมายของหลักนิติธรรมนั้นการปกครองของรัฐต้องมีกฎหมายให้อำนาจ และต้องใช้อำนาจอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน

หลักการพื้นฐานของหลักนิติธรรม ตามความคิดเห็นของ ดร. ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์ สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้⁶

1. การปฏิบัติตามกฎหมายของทุกองค์กรของรัฐ (Supremacy of law) ไม่ว่าจะป็นองค์กรที่ใช้อำนาจทางนิติบัญญัติ ทางบริหาร หรือทางตุลาการ อันเป็นเรื่องของการจัดกลไกการใช้อำนาจรัฐ (machinery of government) โดยแต่ละองค์กรจะมีขอบเขตข้อจำกัดของการใช้อำนาจต่างๆ ซึ่งมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันและจะไม่มีองค์กรใดมีอำนาจเหนือกฎหมาย

⁴ จันทจิรา เอี่ยมมยุรา, 2553, “หลักนิติธรรม (Rule of Law) กับการพัฒนากระบวนการยุติธรรมในสังคมไทย”, หนังสือนิติรัฐ นิติธรรม, ดร.เอกบุญ วงศ์สวัสดิ์กุล, สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพมหานคร, หน้า 236-237.

⁵ ประยูร กาญจนดุล, 2553, “หลักนิติธรรมไทย”, หนังสือนิติรัฐ นิติธรรม, ดร.เอกบุญ วงศ์สวัสดิ์กุล, สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพมหานคร, หน้า140.

⁶ ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์, 2553, “หลักนิติธรรม (Rule of Law)”, หนังสือนิติรัฐ นิติธรรม, ดร.เอกบุญ วงศ์สวัสดิ์กุล, สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพมหานคร, หน้า 104-106.

2. หลักการแบ่งแยกอำนาจ (Separation of power) เป็นหลักการเบื้องต้นเพื่อมิให้อำนาจรวมอยู่ในบุคคลเดียวกันจนเกิดการใช้อำนาจโดยไม่มีการคานและดุลอำนาจกัน อันจะเป็นการเปิดช่องทางให้เกิดการใช้อำนาจโดยมิชอบได้ง่าย

3. การมีกฎหมายที่ดี (Good law) อันจะเกี่ยวข้องทั้งในหลักเกณฑ์การจัดให้มีกฎหมายและสาระของกฎหมาย คือ ก) ในแง่การจัดให้มีกฎหมาย กฎหมายต้องมีลักษณะที่ต้องมีความชัดเจน (clarity) เพื่อให้บุคคลเข้าใจง่ายและสามารถปฏิบัติตนให้ถูกต้อง และกฎหมายต้องมีความแน่นอนมั่นคง (certainty) ทำให้ประชาชนเกิดความมั่นใจในการใช้สิทธิและหน้าที่ ข) ในแง่สาระของกฎหมายต้องมีความเป็นธรรมที่คุ้มครองทุกฝ่ายอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกันในทางกฎหมาย เศรษฐกิจ และสังคม

4. การชอบด้วยกฎหมายของการปกครอง (Administrative legality) ในการปกครอง ฝ่ายปกครองจะได้รับมอบอำนาจในการใช้บังคับกฎหมายเพื่อรักษาประโยชน์มหาชนและประโยชน์เอกชน ดังนั้น การใช้อำนาจใดๆ ต่อภาคเอกชนรัฐบาลจะต้องมีกฎหมายเป็นฐานให้ใช้อำนาจนั้นได้ และต้องใช้อำนาจนั้นให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย การใดที่ทำไปไม่ถูกต้องตามกฎหมายจะต้องมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้ถูกต้องหรือชอบด้วยกฎหมาย หรือก่อให้เกิดความรับผิดชอบเพื่อเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อเอกชน

5. ความรับผิดชอบของรัฐ (State Responsibility) รัฐมีหน้าที่คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนเนื่องจากเอกชนทุกคนย่อมเสียสละทรัพย์สินเพื่อเป็นภาษีให้แก่การดำเนินการของรัฐ รัฐจึงมีหน้าที่ในการดูแลรักษาประโยชน์สาธารณะและประโยชน์ของเอกชนบนพื้นฐานที่เท่าเทียมกัน มิใช่ผู้ใดจะต้องสูญเสียประโยชน์เฉพาะตนมากกว่าผู้อื่น (Worsing off) ดังนั้น ถ้าหากรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐก่อให้เกิดเอกชนคนใดเสียหายจากการปฏิบัติหน้าที่ รัฐจะต้องชดใช้เยียวยาความเสียหายนั้นให้ตามที่เป็นธรรมในภาวะที่อยู่ร่วมกันในสังคม

6. การมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาล เป็นการควบคุมการใช้อำนาจนิติบัญญัติและอำนาจบริหาร อันเป็นเครื่องมือให้การตรวจสอบทางกฎหมายโดยองค์กรอิสระ เพื่อให้มั่นใจว่ามีการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างแท้จริง

7. การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของเอกชน เป็นจุดมุ่งหมายของการจัดการปกครองประชาชาติ เพื่อพิทักษ์สิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของเอกชนมิให้ต้องถูกลิดรอนโดยไม่มีเหตุอันสมควรหรือโดยไม่มีการเยียวยาอย่างเป็นธรรม โดยรัฐธรรมนูญกำหนดให้การใช้อำนาจนิติบัญญัติ บริหารและตุลาการ ต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม

หลักนิติธรรมปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกของประเทศไทยที่ได้บัญญัติ “หลักนิติธรรม” ไว้ในหมวด 1 บททั่วไป มาตรา 3 วรรค 2 ว่า “การ

ปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรีศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐ ต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม” และใน หมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ส่วนที่ 3 แนวนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน มาตรา 78 (6) “ดำเนินการให้หน่วยงานทางกฎหมายที่มีหน้าที่ให้ความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐตามกฎหมายและตรวจสอบการตรากฎหมายของรัฐ ดำเนินการอย่างเป็นอิสระ เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปตามหลักนิติธรรม” แสดงให้เห็นว่าการใช้อำนาจหน้าที่ของรัฐโดยกระทำกิจกรรมต่างๆภายใต้ภารกิจ ต้องมีกรอบกฎหมาย หรือมีกฎหมายให้อำนาจ เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของเอกชนหรือประชาชน อันเป็นหลักประกันว่าประชาชนจะไม่ถูกลิดรอนสิทธิโดยไม่มีเหตุอันสมควร

หลักนิติธรรมกับธุรกิจประกันวินาศภัย มีความเกี่ยวข้องและสำคัญอย่างไร

หลักนิติธรรมเป็นหลักการปกครองโดยกฎหมายเพื่อก่อให้เกิดความเป็นธรรม หรือความเสมอภาคกันโดยเป็นธรรมทั้งต่อภาคเอกชนหรือปัจเจกชน ซึ่งเป็นสมาชิกของรัฐ และเป็นธรรมต่อประโยชน์ส่วนรวมของประชาชนหรือประโยชน์มหาชน โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการเพื่อคุ้มครองทั้งประโยชน์เอกชนและประโยชน์มหาชน โดยเฉพาะภาคเอกชนการเคารพกฎหมายหรือการปฏิบัติตามกฎหมายและกฎเกณฑ์ ข้อบังคับ ของภาครัฐ และกฎระเบียบ ข้อบังคับขององค์กรภาคเอกชนกำหนดขึ้นใช้บังคับภายในที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจหรือเกี่ยวกับประเพณีในการค้าขาย ดังนั้น รัฐมีการกำหนดนโยบายและแผนตลอดจนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจประกันภัย ได้แก่ พระราชประกันวินาศภัย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 และพระราชประกันวินาศภัย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2558 และพระราชบัญญัติคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย พ.ศ. 2550 กฎกระทรวง ประกาศกระทรวงการคลัง ระเบียบกระทรวงพาณิชย์ ระเบียบกรมการประกันภัย ระเบียบคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมธุรกิจประกันภัย เพื่อเป็นมาตรฐานการคุ้มครองหรือแนวทางปฏิบัติที่เป็นสากล (Insurance Core Principles) ที่กำหนดให้หน่วยงานกำกับดูแลและมีกฎหมาย กฎระเบียบต่างๆ ทำหน้าที่ควบคุมและกำกับดูแลความมั่นคงและความยั่งยืนของธุรกิจประกันภัย และให้ความคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของประชาชนให้ได้รับการปฏิบัติที่เสมอภาคเท่าเทียมกันตามหลักนิติธรรม

ทั้งนี้ ผู้เขียนขอเสนอประเด็นมาตรการของภาครัฐ และมาตรการของภาคเอกชนหรือบริษัทประกันวินาศภัย โดยจำแนกการใช้หลักนิติธรรมในการควบคุมและกำกับธุรกิจประกันวินาศภัย ได้แก่ มาตรการป้องกัน และมาตรการเยียวยาหรือแก้ไข การคุ้มครองสิทธิของผู้เอาประกันหรือประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันวินาศภัย เพื่อนำเสนอมาตรการคุ้มครองและเยียวยาความเสียหายให้แก่ประชาชนหรือผู้เอาประกันภัย อันเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและบนพื้นฐานความเท่าเทียมกันทางกฎหมายตามหลักนิติธรรมดังนี้

1.มาตรการของภาครัฐในการคุ้มครองสิทธิของประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันภัย

มาตรการของภาครัฐเป็นมาตรการทางปกครองที่ใช้ในการควบคุมกำกับดูแลบริษัทประกันวินาศภัยอันเป็นไปตามหลักนิติธรรม ที่รัฐโดยได้กำหนดใช้ในการคุ้มครองสิทธิของประชาชนโดยมีระดับการคุ้มครองขึ้นอยู่กับลักษณะรูปแบบการทำความผิดของบริษัทประกันวินาศภัย ได้แก่

ก. มาตรการในการป้องกัน (Preventive Measures)

เป็นมาตรการของภาครัฐในการกำกับดูแลบริษัทประกันวินาศภัยให้ปฏิบัติตามกฎหมาย เพื่อป้องกันผลกระทบจากการดำเนินธุรกิจที่จะขยายความเสียหายเพิ่มมากขึ้น ได้แก่

(1) การกำกับดูแลโดยผู้ใช้อำนาจทางปกครอง

คณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) เป็นหน่วยงานกำกับดูแลธุรกิจประกันวินาศภัย ได้ออกประกาศนายทะเบียน เรื่อง กำหนดกรณีทีถือว่าบริษัทประกันวินาศภัยมีฐานะหรือการดำเนินการอยู่ในลักษณะอันอาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหาย พ.ศ. 2557 โดยกำหนดลักษณะการดำเนินการของบริษัทประกันภัยอันอาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เอาประกันหรือประชาชนตามมาตรา 52 แห่งพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 โดยกำหนดลักษณะอันอาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัยหรือประชาชน นายทะเบียนอาจมีคำสั่งให้บริษัทแก้ไขฐานะหรือแก้ไขการดำเนินการและหยุดรับประกันวินาศภัยเป็นการชั่วคราว ดังนี้⁷

1. บริษัทยื่นรายงานไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง หรือแสดงรายงานอันเป็นเท็จโดยมีพฤติกรรมปิดบัง ซ่อนเร้น เช่นมีการแต่งบัญชี จัดส่งรายงานฐานะการเงินต่างๆ ไม่ตรงตามความเป็นจริง ไม่บันทึกภาระผูกพันเป็นหนี้สิน

2. มีพฤติกรรมหรือการกระทำที่ส่อไปทางทุจริต เบียดบังทรัพย์สินของบริษัท เช่น บริษัทรับประกันภัยโดยไม่ลงสมุดทะเบียน หรือไม่ลงบันทึกรายการทางบัญชีหรือเอาทรัพย์สินของบริษัทไปค้ำประกันหนี้สินส่วนตัวของกรรมการหรือผู้บริหาร

⁷ สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) ,ประกาศนายทะเบียน เรื่อง กำหนดกรณีทีถือว่าบริษัทประกันวินาศภัยมีฐานะหรือการดำเนินการอยู่ในลักษณะอันอาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหาย พ.ศ. 2557 [Online], Available : <http://www1.oic.or.th/upload/lifeinsurance/download/1741-4918.pdf> [2016,February 28

3. บริษัทมีเจตนาฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่สั่งให้ส่งเอกสารหลักฐานเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบฐานะการเงินของบริษัท หรือส่งเอกสารหลักฐานอันเป็นเท็จ
4. บริษัทขยายธุรกิจในเรื่องการดำเนินการตามโครงการตามมาตรา 27/5 กรณีบริษัทได้ไม่ชำระค่าธรรมเนียมรายปีภายในสามเดือนนับแต่วันสิ้นปีปฏิทิน ให้นายทะเบียนมีคำสั่งห้ามบริษัทนั้นดำเนินการขยายธุรกิจ ทั้งนี้ จนกว่าบริษัทจะชำระค่าธรรมเนียมให้ถูกต้องและครบถ้วน และนายทะเบียนได้ยกเลิกคำสั่งห้ามบริษัทดำเนินการขยายธุรกิจ ตามมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551
5. บริษัทไม่ยื่นรายงานประเภทต่างๆ เกี่ยวกับฐานะการเงินและกิจการของบริษัทโดยไม่มีเหตุอันควร เช่น ไม่ยื่นรายงานการคำนวณความรับผิดชอบตามกรมธรรม์ประกันภัย และรายงานทางคณิตศาสตร์ รายงานเงินกองทุน รายงานประจำเดือน รายงานรายไตรมาส รายงานประจำปี
6. ผู้สอบบัญชีแสดงความเห็นงบการเงินแบบมีเงื่อนไข แสดงความเห็นที่ไม่ถูกต้อง หรือไม่แสดงความเห็น ในลักษณะที่จะเป็นเหตุให้บริษัทมีฐานะหรือการดำเนินการอยู่ในลักษณะอันอาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัยหรือประชาชน เช่น กรณีที่ผู้สอบบัญชีถูกจำกัดขอบเขตของการตรวจสอบ โดยความตั้งใจของฝ่ายบริหาร หรือไม่มีเหตุอันควร บริษัทมีค่าใช้จ่ายไม่สมเหตุผลและไม่สามารถตรวจสอบและชี้แจงได้ หรือทำบัญชีไม่ถูกต้องตามมาตรฐานบัญชี
7. บริษัทมีเจตนาขายประกันภัยประเภทที่ตนไม่ได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจจนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัยหรือประชาชน
8. บริษัทลงทุนประกอบธุรกิจอื่นและไม่ดำเนินการให้มีระบบงานและความพร้อมตามประกาศว่าด้วยการลงทุนประกอบธุรกิจของบริษัทประกันวินาศภัยจนอาจเป็นเหตุให้บริษัทได้รับความเสียหายและส่งผลกระทบต่อฐานะทางการเงิน
9. บริษัทประวิงการจ่ายค่าสินไหมทดแทนหรือประวิงการคืนเบี้ยประกันภัยที่ต้องจ่ายหรือคืนโดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือจ่ายหรือคืนไปโดยไม่สุจริตจนอาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัยหรือประชาชน
10. บริษัทกระทำฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย หรือข้อกำหนดหรือประกาศที่ออกโดยอาศัยอำนาจแห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว และนายทะเบียนได้มีคำสั่งให้กระทำการหรืองดเว้นกระทำการที่เป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติ ข้อกำหนด หรือประกาศดังกล่าวแล้วแต่บริษัทยังคงฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย

(2) การใช้อำนาจรัฐควบคุมการประกอบกิจการของบริษัทประกันวินาศภัย

เป็นการกำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อควบคุมและกำกับดูแลการประกอบธุรกิจประกันภัยตามกฎหมายว่าการประกันวินาศภัย ลักษณะการใช้อำนาจรัฐนั้น แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ ในระดับปฏิบัติและในระดับนโยบาย ดังนี้

1. ระดับนโยบาย เพื่อกำหนดแนวนโยบายของภาครัฐให้เป็นไปตามหลักวิชาการด้านการประกันภัยให้มีความเป็นอิสระและคล่องตัวในการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัย ได้แก่

คณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย พ.ศ. 2550 มีอำนาจหน้าที่กำหนดนโยบายกำกับ ส่งเสริมและพัฒนาการประกอบธุรกิจประกันภัย โดยแบ่งอำนาจเป็น 2 ลักษณะ คือ (1) อำนาจในการออกกฎเกณฑ์ กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ เงื่อนไข และแนวปฏิบัติในการประกอบธุรกิจประกันภัยให้เป็นมาตรฐานสากล และกำกับส่งเสริมและพัฒนาการประกอบธุรกิจประกันภัย กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการให้ความเห็นชอบการกำหนดอัตราเบี้ยประกันภัย ประกาศกำหนดอัตราเงินสมทบที่จะเรียกเก็บ โดยความเห็นชอบของรัฐมนตรี (2) ให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการออกใบอนุญาต การเพิกถอนใบอนุญาต และการออกกฎกระทรวงและประกาศตามกฎหมายว่าด้วยการประกันวินาศภัย

2. ระดับปฏิบัติการ ได้แก่ นายทะเบียน และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ทำหน้าที่ออกคำสั่งและกฎเกณฑ์ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการประกันวินาศภัย เพื่อประโยชน์ในการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัย และคุ้มครองสิทธิของผู้เอาประกันภัย

นายทะเบียน กฎหมายกำหนดให้เลขาธิการคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย หรือผู้ซึ่งเลขาธิการคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยมอบหมายเรียกว่า “นายทะเบียน” เป็นผู้ใช้อำนาจในการควบคุมการประกอบกิจการออกเป็น 2 ลักษณะ คือ (1) อำนาจในการออกคำสั่งทางปกครอง คือ อำนาจในการออกใบอนุญาต พักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาต ตัวแทนและนายหน้าประกันชีวิต และประกันวินาศภัย นักคณิตศาสตร์ประกันภัยและผู้ประเมินวินาศภัย และอำนาจในการออกคำสั่งอนุญาตอนุมัติหรือให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจประกันชีวิตหรือประกันวินาศภัยของบริษัท และ (2) อำนาจในการออกกฎเกณฑ์เพื่อให้บริษัท ตัวแทนนายหน้าประกันชีวิต นักคณิตศาสตร์ประกันภัย หรือผู้ประเมินวินาศภัยปฏิบัติ ตัวอย่างการใช้อำนาจของนายทะเบียนโดยออกประกาศนายทะเบียน เรื่อง กำหนดกรณีทีถือว่าบริษัทประกันวินาศภัยมีฐานะหรือการดำเนินการอยู่ในลักษณะอันอาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหาย พ.ศ. 2557 โดยกำหนดลักษณะการดำเนินการของบริษัทประกันภัยอันอาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เอาประกันหรือประชาชนตามมาตรา 52 แห่งพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 โดยกำหนดลักษณะอันอาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เอา

ประกันภัยหรือประชาชน นายทะเบียนอาจมีคำสั่งให้บริษัทแก้ไขฐานะหรือแก้ไขการดำเนินการและหยุดรับประกันวินาศภัยเป็นการชั่วคราว ดังนี้⁸

1. บริษัทยื่นรายงานไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง หรือแสดงรายงานอันเป็นเท็จโดยมีพฤติกรรมปิดบัง ซ่อนเร้น เช่นมีการแต่งบัญชี จัดส่งรายงานฐานะการเงินต่างๆ ไม่ตรงตามความเป็นจริง ไม่บันทึกภาระผูกพันเป็นหนี้สิน

2. มีพฤติกรรมหรือการกระทำที่ส่อไปทางทุจริต เบียดบังทรัพย์สินของบริษัท เช่น บริษัทรับประกันภัยโดยไม่ลงสมุดทะเบียน หรือไม่ลงบันทึกรายการทางบัญชีหรือเอาทรัพย์สินของบริษัทไปค้ำประกันหนี้สินส่วนตัวของกรรมการหรือผู้บริหาร

3. บริษัทมีเจตนาฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่สั่งให้ส่งเอกสารหลักฐานเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบฐานะการเงินของบริษัท หรือส่งเอกสารหลักฐานอันเป็นเท็จ

4. บริษัทขยายธุรกิจในช่วงดำเนินการตามโครงการตามมาตรา 27/5 กรณีบริษัทใดไม่ชำระค่าธรรมเนียมรายปีภายในสามเดือนนับแต่วันสิ้นปีปฏิทิน ให้นายทะเบียนมีคำสั่งห้ามบริษัทนั้นดำเนินการขยายธุรกิจ ทั้งนี้ จนกว่าบริษัทจะชำระค่าธรรมเนียมให้ถูกต้องและครบถ้วน และนายทะเบียนได้ยกเลิกคำสั่งห้ามบริษัทดำเนินการขยายธุรกิจ ตามมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551

5. บริษัทไม่ยื่นรายงานประเภทต่างๆ เกี่ยวกับฐานะการเงินและกิจการของบริษัทโดยไม่มีเหตุอันควร เช่น ไม่ยื่นรายงานการคำนวณความรับผิดชอบตามกรมธรรม์ประกันภัย และรายงานทางคณิตศาสตร์ รายงานเงินกองทุน รายงานประจำเดือน รายงานรายไตรมาส รายงานประจำปี

6. ผู้สอบบัญชีแสดงความเห็นงบการเงินแบบมีเงื่อนไข แสดงความเห็นที่ไม่ถูกต้อง หรือไม่แสดงความเห็น ในลักษณะที่จะเป็นเหตุให้บริษัทมีฐานะหรือการดำเนินการอยู่ในลักษณะอันอาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัยหรือประชาชน เช่น กรณีที่ผู้สอบบัญชีถูกจำกัดขอบเขตของการตรวจสอบ โดยความตั้งใจของฝ่ายบริหาร หรือไม่มีเหตุอันควร บริษัทมีค่าใช้จ่ายไม่สมเหตุสมผลและไม่สามารถตรวจสอบและชี้แจงได้ หรือทำบัญชีไม่ถูกต้องตามมาตรฐานบัญชี

7. บริษัทมีเจตนาขยายประกันภัยประเภทที่ตนไม่ได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจจนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เอาประกันหรือประชาชน

8. บริษัทลงทุนประกอบธุรกิจอื่นและไม่ดำเนินการให้มีระบบงานและความพร้อมตามประกาศว่าด้วยการลงทุนประกอบธุรกิจของบริษัทประกันวินาศภัยจนอาจเป็นเหตุให้บริษัทได้รับความเสียหายและส่งผลกระทบต่อฐานะทางการเงิน

⁸ สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) ,ประกาศนายทะเบียน เรื่อง กำหนดกรณีที่ต้องถือว่าบริษัทประกันวินาศภัยมีฐานะหรือการดำเนินการอยู่ในลักษณะอันอาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหาย พ.ศ. 2557 [Online], Available : <http://www1.oic.or.th/upload/lifeinsurance/download/1741-4918.pdf> [2016,February 28].

9. บริษัทประวิงการจ่ายค่าสินไหมทดแทนหรือประวิงการคืนเบี้ยประกันภัยที่ต้องจ่ายหรือคืนโดยไม่ มีเหตุอันสมควร หรือจ่ายหรือคืนไปโดยไม่สุจริตจนอาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เอาประกันหรือ ประชาชน

10. บริษัทกระทำฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย หรือข้อกำหนดหรือ ประกาศที่ออกโดยอาศัยอำนาจแห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว และนายทะเบียนได้มีคำสั่งให้ระทำการหรือ ด่วนระทำการที่เป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติ ข้อกำหนด หรือประกาศดังกล่าวแล้วแต่บริษัทยังคงฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง มีอำนาจหน้าที่ในการออกคำสั่งในเรื่องที่มีความสำคัญต่อการ ประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยซึ่งเมื่อพิจารณาโครงสร้างที่กำหนดไว้สามารถแยกอำนาจในการควบคุม กำกับดูแลของรัฐมนตรีได้ 2 ลักษณะ คือ (1) อำนาจในการออกกฎเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการประกอบ ธุรกิจ ได้แก่ อำนาจในการออกกฎกระทรวง และ อำนาจในการออกประกาศ และ (2) อำนาจในการออก คำสั่งทางปกครองซึ่งเป็นคำสั่งที่มีผลกระทบต่ออันข้างสำคัญกับการประกอบธุรกิจและค่าใช้จ่ายหรือต้นทุน ในการประกอบธุรกิจของบริษัท เช่น อำนาจในการออกใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจประกันชีวิตและ ประกันวินาศภัย การสั่งให้มีการควบคุมบริษัท และโดยเฉพาะคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตการประกอบธุรกิจ ประกันภัย

ข. มาตรการในการเยียวยา (Remedy Measures)

เป็นมาตรการของรัฐที่ดำเนินการแก้ไขผลจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือคำสั่งของนาย ทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ จนเป็นเหตุให้เกิดการเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันภัย ได้แก่ มาตรการช่วยเหลือประชาชนหลังจากที่บริษัทถูกเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยในรูป ของ “กองทุนประกันวินาศภัย” ตามมาตรา 79 แห่งพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2558 กำหนดให้มีการจัดตั้งกองทุนขึ้นเรียกว่า กองทุนประกันวินาศภัย มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือ เจ้าหนี้ซึ่งมีสิทธิได้รับชำระหนี้ที่เกิดจากการเอาประกันในกรณีบริษัทถูกเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจ ประกันวินาศภัย เป็นค่าใช้จ่ายในการพัฒนาธุรกิจประกันวินาศภัยให้มีความมั่นคงและเสถียรภาพ เนื่องจากกรณีบริษัทประกันวินาศภัยถูกฟ้องล้มละลายหรือถูกเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกัน วินาศภัย กองทุนประกันวินาศภัยจะเข้าไปช่วยเหลือเจ้าหนี้ซึ่งมีสิทธิได้รับชำระหนี้ที่เกิดจากการเอา ประกันภัยได้ต่อเมื่อกระบวนการตามกฎหมายล้มละลายเสร็จสิ้นแล้วเท่านั้น ซึ่งทำให้กองทุนไม่สามารถ คุ้มครองเจ้าหนี้ซึ่งมีสิทธิได้รับชำระหนี้ที่เกิดจากการเอาประกันภัยได้ทันที ทั้งนี้ผู้ที่มีสิทธิได้รับชำระหนี้ที่ เกิดจากการเอาประกันวินาศภัยจากกองทุน คือ เจ้าหนี้ในมูลหนี้ที่เกิดจากการเอาประกันภัยที่ทำไว้กับ บริษัทประกันวินาศภัยที่ล้มละลายหรือถูกเพิกถอนใบอนุญาต

2. มาตรการของธุรกิจภาคเอกชนหรือประชาชนในการคุ้มครองสิทธิของประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันภัย

ประชาชนหรือบริษัทประกันวินาศภัยในฐานะของผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการเพิกถอนใบอนุญาตหรือบริษัทประกันวินาศภัย มีมาตรการในการป้องกันและเยียวยาแก้ไขผลกระทบจากการเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันวินาศภัย เพื่อคุ้มครองประโยชน์ของตนเองได้ทันท่วงที ทั้งนี้พิจารณาโดยแบ่งออกเป็นมาตรการป้องกันและมาตรการเยียวยา ดังนี้

ก. มาตรการป้องกัน (Preventive Measures)

เป็นมาตรการที่ภาคเอกชนหรือภาคธุรกิจใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติภายใน เพื่อกำกับดูแลการดำเนินงานให้เป็นไปตามกฎระเบียบของภาครัฐ ได้แก่

1. การกำกับดูแลโดยคณะกรรมการของบริษัทประกันวินาศภัย คณะกรรมการบริษัท มีหน้าที่ในการกำกับดูแลให้บริษัทดำเนินงานที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อบริษัท โดยมีกรรมการเป็นสื่อกลางระหว่างผู้ถือหุ้นและฝ่ายจัดการ กรรมการมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างระบบการกำกับกิจการที่ดีให้เกิดขึ้นในบริษัท อันจะสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ถือหุ้น ผู้เอาประกันภัยและผู้เกี่ยวข้อง กรรมการบริษัทจึงต้องมีหน้าที่ตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี ตามหลักการ เช่น ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อตรง ไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน ไม่เข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในธุรกรรมหรือกิจการใด ๆ ที่ตนเองมีส่วนได้เสีย ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาความขัดแย้งทางผลประโยชน์ รวมถึงต้องสอดส่องดูแลไม่ให้เกิดการแทรกแซงการตัดสินใจใด ๆ ซึ่งจะทำให้บริษัทมีความเสี่ยงเพิ่มขึ้น กำกับดูแลให้บริษัทกำหนดนโยบายเรื่องการกำกับดูแลกิจการที่ดีให้ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร โดยคำนึงผลประโยชน์ของผู้เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม มีความเป็นธรรมในทางธุรกิจ การเคารพสิทธิของผู้ถือหุ้น ปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้นอย่างเป็นธรรม กำกับดูแลให้บริษัทมีระบบการแบ่งแยกหน้าที่อย่างชัดเจน มีระบบการตรวจสอบถ่วงดุลที่เหมาะสมเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำเพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือพวกพ้อง หรือเกิดความขัดแย้งทางผลประโยชน์ กำกับดูแลให้บริษัทมีนโยบายการจ่ายค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเพียงพอเพื่อเป็นแรงจูงใจและรักษาบุคลากรที่มีคุณภาพและดำรงไว้ซึ่งการปฏิบัติหน้าที่โดยสุจริต ตลอดจนกำหนดแนวทางเกี่ยวกับสิทธิ บทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้มีส่วนได้เสีย มีระบบการตรวจสอบถ่วงดุล รวมทั้งการพิจารณาผลตอบแทนของคณะกรรมการบริหารที่เหมาะสม เพื่อลดความขัดแย้งทางผลประโยชน์ โดยต้องมีหน่วยงานตรวจสอบภายใน และการประเมินระบบการบริหารความเสี่ยง

2. การรวมกลุ่มทางธุรกิจระหว่างบริษัทประกันวินาศภัย เพื่อส่งเสริมความร่วมมือ ความสามัคคี และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสมาชิก โดยการจัดตั้ง “สมาคมประกันวินาศภัยไทย” เพื่อเป็นศูนย์กลางความร่วมมือและเป็นตัวแทนของบริษัทสมาชิก ในการสร้างความเชื่อมั่นและ

ไว้วางใจต่อประชาชน และเป็นศูนย์กลางของบริษัทสมาชิกในการประสานงาน เจรจาและร่วมมือกับภาครัฐ และหน่วยงานอื่นๆ ส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย และกำหนดระเบียบการต่างๆ ให้สมาชิกถือปฏิบัติหรืองดเว้นการปฏิบัติเพื่อให้การประกอบธุรกิจประกันภัยดำเนินการด้วยความคล่องตัวเพื่อให้ทันต่อการพัฒนาธุรกิจนี้

ข. มาตรการเยียวยา (Remedy Measures)

เป็นมาตรการที่ภาคเอกชนหรือบริษัทประกันวินาศภัย ร่วมมือหรือสมัครใจเข้าร่วมโครงการ หรือจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน ได้แก่

1. การร้องเรียนบริษัทประกันวินาศภัยโดยผู้เอาประกันหรือประชาชน โดยผ่านทางช่องทางการรับเรื่องร้องเรียนไปยังหน่วยงานของรัฐที่กำกับดูแล หรือหน่วยงานคุ้มครองสิทธิของประชาชน เช่น สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อให้หน่วยงานของรัฐเยียวยาความเสียหายและดำเนินการกับบริษัทประกันภัยที่กระทำการอันไม่ชอบต่อกฎหมาย

2. จัดทำโครงการช่วยเหลือผู้เอาประกันภัยและผู้มีสิทธิเรียกร้องตามกรมธรรม์ประกันภัยที่ถูกเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันภัย เพื่อเป็นให้ความช่วยเหลือเยียวยาให้แก่ผู้เอาประกันภัย โดยความร่วมมือระหว่างสมาคมประกันวินาศภัย และบริษัทประกันภัย ที่แสดงความจำนงเข้าร่วมโครงการ โดยสำนักงาน คปภ. ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานประสานงานกลาง ซึ่งมีแนวทางในการให้ความช่วยเหลือผู้เอาประกันภัย เช่น กรณีประกันรถยนต์ ผู้เอาประกันภัยสามารถขอทำประกันภัยสำหรับความคุ้มครอง 1 ปี และชำระเบี้ยประกันภัย 1 ปี โดยบริษัทประกันภัยจะขยายระยะเวลาความคุ้มครองเพิ่มเติมให้เท่ากับระยะเวลาประกันภัยที่เหลืออยู่ตามกรมธรรม์ประกันภัยเดิม โดยไม่คิดเบี้ยประกันเพิ่ม

ด้วยเหตุนี้จึงสรุปได้ว่ามาตรการในการคุ้มครองสิทธิของผู้เอาประกันหรือประชาชนที่ดีต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรมอันเป็นหลักการพื้นฐานที่รัฐจำต้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนหรือผู้เอาประกัน เพื่อให้เกิดความเสมอภาคเท่าเทียมกันของการดำเนินธุรกิจประกันวินาศภัย ทั้งนี้กรณีของบริษัทประกันวินาศภัยถูกเพิกถอนใบอนุญาต ส่งผลเสียหายต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของผู้เอาประกันภัยและประชาชน ตลอดจนคุณค่าทางเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ควรมีบทบาทในการคุ้มครองและช่วยเหลือเจ้าหน้าที่หรือผู้เอาประกันภัย โดยต่างมีบทบาทและหน้าที่แตกต่างกันไป คือ ภาครัฐมุ่งเน้นการควบคุมกำกับดูแลโดยการกำหนดนโยบายและกฎระเบียบสำหรับบริษัทประกันวินาศภัย ส่วนภาคเอกชน มุ่งเน้นความร่วมมือ และการปฏิบัติตามกฎระเบียบของภาครัฐ โดยกำกับดูแลให้บริษัทกำหนดนโยบายเรื่องการกำกับดูแลกิจการที่ดี โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม ดังนั้น การคุ้มครองสิทธิของผู้เอาประกันหรือประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยนั้น บริษัทประกันวินาศภัยไทยจำต้องนำหลักนิติ

ธรรมมาบังคับใช้โดยกำหนดเป็นแนวปฏิบัติในการกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัท และมีการปฏิบัติตามกฎระเบียบของภาครัฐอย่างเคร่งครัดเพื่อเกิดประสิทธิภาพ ความเสมอภาค ความมั่นคง โปร่งใสในการเปิดเผยข้อมูล อันเป็นการคุ้มครองสิทธิของประชาชนหรือผู้เอาประกันภัยอย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550

พระราชบัญญัติวินาศภัย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติวินาศภัย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2558

ประกาศนายทะเบียน เรื่อง กำหนดกรณีที่ต้องถือว่าบริษัทประกันวินาศภัยมีฐานะหรือการดำเนินการอยู่ในลักษณะอันอาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหาย พ.ศ. 2557

บทความและหนังสือ

จิตติ ติงศัททีย์. 2539. **กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จันทจิรา เอี่ยมมยุรา. 2553. **“หลักนิติธรรม (Rule of Law) กับการพัฒนากระบวนการยุติธรรมในสังคมไทย”**. หนังสือนิติรัฐ นิติธรรม. ดร.เอกบุญ วงศ์สวัสดิ์กุล. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร.

ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์. 2553. **“หลักนิติธรรม (Rule of Law)”**, หนังสือนิติรัฐ นิติธรรม, ดร.เอกบุญ วงศ์สวัสดิ์กุล. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร.

ธานินทร์ กรัยวิเชียร. 2552. **“คำบรรยายเรื่องหลักนิติธรรมในการอบรมหลักสูตรภาคจริยธรรมแก่นิติบัณฑิตสมัยที่ 61”**.

ประยูร กาญจนดุล. 2555. **“หลักนิติธรรมไทย”**. หนังสือนิติรัฐ นิติธรรม, ดร.เอกบุญ วงศ์สวัสดิ์กุล. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร.